

KHẢO SÁT TÂM LÝ NGƯỜI BỆNH TRƯỚC PHẪU THUẬT TẠI KHOA TAI – MŨI – HỌNG BỆNH VIỆN QUÂN Y 110

Hoàng Đắc Đức¹, Chu Thị Thùy Linh²

¹ĐDT Khoa ngoại 9-Bệnh viện quân y 110-P.Thị Cầu-Tp Bắc Ninh-Bắc Ninh

Email:hoangdacduc05051984@gmail.com

TÓM TẮT

Nghiên cứu “*khảo sát tâm lý người bệnh trước phẫu thuật*” nhằm xác định và phân tích một số yếu tố liên quan tới tâm lý người bệnh trước phẫu thuật, ảnh hưởng tới thành công ca phẫu thuật. **Khảo sát** được tiến hành trên 180 người bệnh có chỉ định phẫu thuật đã điều trị tại khoa Tai – Mũi – Họng Bệnh viện Quân y 110 từ tháng 01/2023 đến tháng 05/2023. **Kết quả khảo sát** cho thấy: Tâm lý lo lắng nhất của người bệnh trước phẫu thuật là sợ đau chiếm 78,9%; Tỷ lệ người bệnh mong muốn được gây mê trước mổ là 93,9%; Tỷ lệ người bệnh mong được tư vấn về phương pháp phẫu thuật trước mổ là 90%; Người bệnh ăn được, ngủ bình thường đạt tỉ lệ cao 75%; Tỷ lệ người bệnh có bệnh lý liên quan tới rối loạn đông máu là 30%; Người bệnh bị bệnh về họng lo lắng khi phải mổ là 77,3%; Khi được nhân viên y tế tư vấn trước mổ người bệnh yên tâm 95,6%. Từ kết quả thu được có thể **kết luận**: Để ca phẫu thuật thành công, cán bộ nhân viên y tế cần chuẩn bị tốt yếu tố tâm lý cho người bệnh trước phẫu thuật.

Từ khóa: Tâm lý người bệnh, sự hài lòng, phẫu thuật.

ABSTRACT

The study “*Surveying Patients’ Psychology Before Surgery*” aims to identify and analyze some factors related to the patients’ mindset before surgery, affecting the success of the surgical case. The survey was conducted on 180 patients indicated for surgery who were treated in the ENT Department of Military Hospital 110 from January 2023 to May 2023. The survey results show: The most common worry of patients before surgery is the fear of pain, accounting for 78.9%; The proportion of patients wishing to be anesthetized before surgery is 93.9%; The rate of patients hoping to be consulted about surgical methods before surgery is 90%; Patients who can eat and sleep normally account for a high rate of 75%; The proportion of patients with related blood clotting disorders is 30%; Patients with throat diseases are worried about having to undergo surgery, accounting for 77.3%; When consulted by medical staff before surgery, 95.6% of patients feel reassured. From the obtained results, it can be concluded: For a successful surgical case, medical staff need to well prepare the psychological factor for patients before surgery.

Keyword: patient psychology, satisfaction, surgery.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Khi chúng ta bị bệnh, đó là một sự cố không ai mong muốn, vì vậy khi mắc bệnh ai cũng thấy lo lắng, nó làm thay đổi diễn biến tâm lý. Sự biến đổi tâm lý

đó càng rõ rệt khi phải trải qua một thử thách lớn, đó là cuộc phẫu thuật. Diễn biến tâm lý có tác động hai chiều tới cuộc phẫu thuật. Vì vậy, cán bộ y tế không chỉ khám bệnh chẩn đoán và điều trị mà còn phải quan tâm tới những diễn

biến tâm lý của người bệnh, ngay từ khi họ tới khám bệnh, có như vậy mới đúng nghĩa điều trị và “Chăm sóc toàn diện”.

Bệnh Tai - Mũi - Họng, đặc biệt là những bệnh cần can thiệp phẫu thuật thường có ảnh hưởng rất lớn đến tâm lý người bệnh và người nhà người bệnh, họ có rất nhiều lo lắng: mổ có nguy hiểm không, ai mổ, sau mổ có khỏi bệnh không, có để lại di chứng, biến chứng, tàn phế không, có ảnh hưởng tới sinh hoạt?.. Vì vậy vai trò của người thầy thuốc, điều dưỡng là hết sức quan trọng, tùy theo từng trường hợp người bệnh mà có hướng dẫn chăm sóc và tác động tâm lý thích hợp.

Cải thiện chất lượng Bệnh viện thông qua nâng cao sự hài lòng của người bệnh là một trong những nhiệm vụ cấp thiết. Tuy nhiên, chưa có khảo sát hay nghiên cứu nào tại Bệnh viện Quân y 110 chỉ ra xem người bệnh đã thực sự hài lòng và yên tâm khi phẫu thuật tại Bệnh viện hay chưa. Do đó, chúng tôi tiến hành nghiên cứu này với 2 mục tiêu:

1. Xác định một số yếu tố liên quan tới tâm lý người bệnh trước phẫu thuật.
2. Phân tích một số yếu tố tâm lý người bệnh ảnh hưởng tới thành công của ca phẫu thuật.

2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

180 người bệnh có chỉ định phẫu thuật đã điều trị tại khoa Tai - Mũi - Họng Bệnh viện Quân y 110 từ tháng 01/2023 đến tháng 05/2023.

Tiêu chuẩn lựa chọn: Người bệnh có bệnh lý Tai - Mũi - Họng được chỉ định phẫu thuật theo kế hoạch đã điều trị tại

Bệnh viện quân y 110 đồng ý tham gia nghiên cứu.

Tiêu chuẩn loại trừ:

- Người bệnh không đồng ý tham gia nghiên cứu.
- Người bệnh chậm phát triển trí tuệ, tâm thần, câm điếc.
- Người bệnh mổ cấp cứu.
- Trẻ em dưới 10 tuổi.

2.2. Phương pháp nghiên cứu: Nghiên cứu thăm dò.

Thu thập số liệu:

- Dữ kiện được thu thập bằng phương pháp phỏng vấn bệnh nhân trực tiếp bằng bộ câu hỏi trắc nghiệm được thiết kế sẵn. (Bộ câu hỏi được xây dựng dựa trên Bài Tâm lý bệnh nhân - Nhà xuất bản Y học Hà Nội, năm 2004 và nghiên cứu của Bệnh viện ĐK Ba tri, 2013 [2], [1]).

Phương pháp phân tích số liệu:

- Số liệu được sàng lọc kỹ trước khi nhập thông tin vào máy tính.
- Xử lý số liệu bằng thuật toán thống kê.

3. KẾT QUẢ VÀ BÀN LUẬN

3.1. Đặc điểm chung người bệnh

Bảng 1. Đặc điểm chung của người bệnh (n = 180)

Đặt điểm chung		Tần số (n=180)	Tỉ lệ (%)
Giới tính	Nam	110	61,1
	Nữ	70	38,9
Độ tuổi	<=20	52	28,9
	21-40	65	36,1
	41-60	45	25
	>60	18	10
Dân tộc	Kinh	178	98.9
	Khác	2	1,1

Đặt điểm chung		Tần số (n=180)	Tỉ lệ (%)
Trình độ học vấn	Cấp 1	6	3,3
	Cấp 2	72	40
	Cấp 3	77	42,8
	>Cấp 3	25	13,9
Nghề nghiệp	Công chức	23	12,8
	Công nhân	58	32,2
	Sinh viên, học sinh	52	28,9
	Kinh doanh	12	6,7
	Khác	35	19,4
	Phân loại bệnh	Tai	2
	Mũi, xoang	72	40
	Họng	106	58,9

Nhận xét: Đa số người bệnh phẫu thuật là nam chiếm 61,1%, người bệnh có độ tuổi 21 - 40 chiếm 36,1%, người bệnh có trình độ cấp 3 chiếm 42,8%. Dân tộc kinh chiếm 98,9%. Người bệnh là công nhân chiếm 32,2%. Người bệnh bị các bệnh lý về họng chiếm 58,9%. Theo nghiên cứu của *Bùi Thị Thu [5]*: Người bệnh phẫu thuật chủ yếu là nam chiếm 68,8%, người bệnh ở độ tuổi 40-60 chiếm 40,6%, người bệnh có trình độ cấp 1 chiếm 45%. Dân tộc kinh chiếm 83,8%. Phần lớn người bệnh làm ruộng chiếm 63,1%.

3.2. Các yếu tố liên quan tới tâm lý của người bệnh

Bảng 2. Các vấn đề lo lắng của người bệnh trước mổ

Vấn đề lo lắng của người bệnh	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
Cảm thấy cô đơn	45	25	135	75
Phải cởi bỏ trang phục	5	2,8	175	97,2
Tiếp xúc với mùi thuốc	42	23,3	138	76,7
Đau	142	78,9	38	21,1
Không đủ tiền	82	45,6	98	54,4
Ảnh hưởng tới công việc	96	53,3	84	46,7
Lâu hồi phục	122	67,8	58	32,2
Lây nhiễm bệnh khác	129	71,7	51	28,3
Tái phát	9	5	171	95
Rủi ro	84	46,7	96	53,3
Mổ thành công không	12	6,7	168	93,3

Nhận xét: Trước khi phẫu thuật vấn đề người bệnh lo lắng nhất là sợ đau 78,9% so với nghiên cứu của *Bùi Thị Thu [5]* tỉ lệ này là 82,5%, còn theo kết quả của *BV ĐK Ba Tri [2]* tỉ lệ lo lắng về sợ đau chiếm 58%, ít hơn so với nghiên cứu của chúng tôi. Có 71,7% người bệnh sợ lây nhiễm các bệnh khác. Có 67,8% người bệnh sợ lâu hồi phục, 53,3% người bệnh sợ sau mổ sẽ ảnh hưởng tới công việc, 46,7% người bệnh lo lắng rủi ro xảy ra khi mổ.... Với các chỉ số có được qua khảo sát, chúng tôi nhận thấy khi người bệnh không được tiếp xúc với gia đình họ, không có người thân bên cạnh thì việc quan tâm, động viên, giải thích của điều dưỡng và các nhân viên y tế để

chia sẻ, giúp họ vượt qua được các lo lắng, sợ hãi trước mỗi cuộc mổ là hết sức cần thiết và quan trọng.

Bảng 3. Tâm lý người bệnh mong muốn được chọn phương pháp vô cảm

Phương pháp vô cảm	Tần suất (n=180)	Tỉ lệ (%)
Gây tê	11	6,1

Nhận xét: Tỉ lệ người bệnh mong được gây mê cao hơn gây tê, chiếm 93,9% so với nghiên cứu của Bùi Thị Thu [5] thì tỉ lệ này là 58,1. Sở dĩ nghiên cứu của chúng tôi đạt tỉ lệ này cao là do công tác hướng dẫn, giải thích trước gây mê tại Bệnh viện được tiến hành thường xuyên và mang lại hiệu quả rất cao trong phẫu thuật.

Bảng 4. Tâm lý người bệnh mong được tư vấn về phương pháp phẫu thuật

Tư vấn Phương pháp phẫu thuật	Tần suất (n=180)	Tỉ lệ (%)
Không	18	10

Nhận xét: Có 90% người bệnh mong được tư vấn về phương pháp phẫu thuật trước mổ so với nghiên cứu của Bùi Thị Thu [5] là 65,6%. Phần lớn trước mổ ai cũng mong muốn được biết mình sẽ mổ theo phương pháp nào. Việc giải thích để chuẩn bị tâm lý cho người bệnh trước mổ là rất cần thiết, Nếu như người bệnh được giải thích và biết về phương pháp phẫu thuật thì họ sẽ xác định được tư tưởng trước mổ nên việc

hợp tác với bác sỹ sẽ tốt hơn giúp cuộc mổ thành công hơn.

Bảng 5. Tâm lý bệnh nhân đã từng được phẫu thuật

Phẫu thuật	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
Đã phẫu thuật	4	80	1	20
Chưa phẫu thuật	154	88	21	12

Nhận xét: Đa số người bệnh chưa từng được phẫu thuật lần nào chiếm 97,2%. Có 80% người bệnh đã từng phẫu thuật vẫn còn sợ khi phải phẫu thuật. Con số này có ý nghĩa nếu chúng ta tư vấn, giải thích tốt thì người bệnh sẽ yên tâm, bớt lo lắng hơn, vì lần đầu phẫu thuật còn nhiều hoang mang, lo sợ...

Bảng 6. Nghề nghiệp

Nghề nghiệp	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
Công chức	15	65,2	8	34,8
Công nhân	42	65,6	22	34,4
Sinh viên, Học sinh	54	87	8	13
Kinh doanh	8	66,7	4	33,3
Khác	12	63	7	37

Nhận xét: Đa số người bệnh được khảo sát phù hợp với nghề nghiệp, người bệnh sợ phẫu thuật phân bố đều ở các nghề, trong đó tỉ lệ lo lắng ở sinh viên, học sinh chiếm cao nhất với 87%.

Tỉ lệ này có cao hơn so với nghiên cứu của *Bùi Thị Thu* [5] là 72%.

Bảng 7. Độ tuổi

Độ tuổi	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
<=20 T	48	92	4	8
21-40 T	46	70,8	19	29,2
41-60 T	35	77,8	10	22,2
>60 T	13	72	5	28

Nhận xét: Người bệnh ở độ tuổi nào khi phải phẫu thuật cũng cảm thấy lo lắng $\geq 70,8\%$. Nhưng người bệnh ≤ 20 tuổi lo lắng 92%, điều này dễ hiểu, bởi người trẻ tuổi ít đi viện và ít phải can thiệp phẫu thuật nên họ hay có tâm lý lo lắng hơn.

Bảng 8. Trình độ học vấn

Trình độ học vấn	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
Cấp I	3	50	3	50
Cấp II	54	75	18	25
Cấp III	52	67,5	25	32,5
> Cấp III	15	60	10	40

Nhận xét: Những người bệnh có trình độ học vấn cấp II lo lắng khi phẫu thuật chiếm 75% tỉ lệ này tương đương so với nghiên cứu của *Bùi Thị Thu* [5] là 75%. Theo nghiên cứu của *BVĐK Ba Tri* [2] là 88,2% từ đó cho thấy người bệnh có tâm lý lo lắng, sợ hãi đa phần sống ở nông thôn, có trình độ văn hóa thấp, họ ít tiếp cận thông tin y tế.

3.3. Các yếu tố tâm lý người bệnh ảnh hưởng tới thành công của ca phẫu thuật

Bảng 9. Phân loại bệnh tật theo cơ cấu bệnh

Loại bệnh	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
Tai	1	50	1	50
Mũi, xoang	48	66,7	24	33,3
Họng	82	77,3	24	22,7

Nhận xét: Người bệnh bị bệnh về họng lo lắng khi mổ 77,3%, tỉ lệ lo lắng cao như vậy do người bệnh chưa chuẩn bị tâm lý tốt khi phẫu thuật, họ sợ đau, chảy máu, khó thở, ảnh hưởng phát âm...

Bảng 10. Các bệnh lý nội khoa kèm theo

Loại bệnh	Tần suất (n=40)	Tỉ lệ (%)
Tăng huyết áp	5	12,5
Suy thận cấp	4	10
Đái tháo đường	3	7,5
Rối loạn yếu tố đông máu	12	30
Tim mạch (block nhánh, nhịp nhanh..)	7	17,5
Nhóm bệnh khác	9	22,5

Nhận xét: Người bệnh bị rối loạn yếu tố đông máu kèm theo chiếm 30%, theo nghiên cứu của *Bùi Thị Thu* [5] thì bệnh lý kèm theo chiếm tỉ lệ cao nhất là tăng huyết áp 52%. Người bệnh trước phẫu thuật đều có những lo lắng riêng, nhưng đối với người bệnh bị rối loạn yếu tố đông máu thì sự lo lắng này ảnh hưởng rất lớn đến quá trình hồi phục sau mổ của họ. Vì vậy việc chuẩn bị tốt về

tâm lý, giải thích kỹ cho người bệnh trước mổ là hết sức quan trọng.

Bảng 11. Đánh giá tình trạng ăn ngủ của người bệnh

Mức độ	Tần suất (n=180)	Tỉ lệ (%)
Ăn được, Ngủ bình thường	135	75%
Ăn không được, Ngủ ít	45	25%

Nhận xét: Đa số người bệnh ăn được, ngủ bình thường 75%. Ăn không được, ngủ ít chiếm 25% so với nghiên cứu của *Bùi Thị Thu [5]* tỉ lệ tương ứng là 69,4% và 30,6%, theo kết quả nghiên cứu *BVĐK Ba Tri [2]* tỉ lệ ăn không được, ngủ ít là 12%. Đó là đặc điểm tâm lý thường gặp ở bệnh nhân trước mổ. Chính vì vậy việc tìm hiểu đặc điểm tâm lý và giải thích chu đáo cho người bệnh để giảm bớt sự lo lắng và mất ngủ cũng có ý nghĩa lớn cho việc thành công của ca mổ.

Bảng 12. Tâm lý người bệnh khi nhân viên y tế giải thích trước phẫu thuật

Nhân viên y tế	Lo lắng		Không lo lắng	
	n	%	n	%
Bác sỹ	8	4,4	173	95,6
Điều dưỡng viên	25	13,9	155	86,1

Nhận xét: Đa số người bệnh đều cảm thấy yên tâm khi được nhân viên y tế tư vấn trước phẫu thuật nhưng tỉ lệ yên tâm khi được bác sỹ tư vấn chiếm tỉ lệ cao 95,6%. Từ đó chứng tỏ người bệnh rất tin tưởng đội ngũ nhân viên y tế của Bệnh viện.

4. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

4.1. Kết luận: Qua nghiên cứu 180 người bệnh có chỉ định phẫu thuật đã điều trị tại khoa Tai-Mũi-Họng Bệnh viện Quân y 110, chúng tôi rút ra kết luận:

1) Một số yếu tố liên quan tới tâm lý người bệnh trước phẫu thuật:

- Tâm lý lo lắng nhất của người bệnh trước phẫu thuật là sợ đau chiếm 78,9%.
- Tỷ lệ người bệnh mong muốn được gây mê trước mổ là 93,9%.
- Tỉ lệ sinh viên, học sinh chiếm tỉ lệ cao nhất 87%.
- Người bệnh <= 20 tuổi sợ đau 92%.
- Người bệnh có trình độ học vấn cấp II lo lắng khi phẫu thuật 75%.

- Tỉ lệ người bệnh mong được tư vấn về phương pháp phẫu thuật trước mổ là 90%.

2) Một số yếu tố tâm lý người bệnh ảnh hưởng tới thành công của ca phẫu thuật:

- Người bệnh ăn được, ngủ bình thường đạt tỉ lệ cao 75%.
- Tỷ lệ người bệnh có bệnh lý liên quan tới rối loạn đông máu là 30%.
- Người bệnh bị bệnh về họng lo lắng khi phải mổ là 77,3%.
- Khi được nhân viên y tế tư vấn trước mổ người bệnh yên tâm 95,6%.

4.2. Kiến nghị

Cần tăng cường tư vấn, giải thích cho người bệnh và người nhà người bệnh, đặc biệt là người bệnh chuẩn bị làm thủ thuật, phẫu thuật, để giúp họ giảm bớt những lo lắng, sợ hãi....và yên tâm phẫu thuật. Từ đó sẽ hạn chế các biến chứng xảy ra, tạo niềm tin giữa bác sỹ và người bệnh.

Đối với những người bệnh ở xa hoặc không có người thân, cần phải quan tâm hơn nữa đến họ, tạo điều kiện giúp đỡ, giải thích chu đáo để không những tạo niềm tin với họ mà còn góp

phần quảng bá hình ảnh Cán bộ nhân viên y tế tới những người thân và gia đình họ, để người bệnh thực sự tin tưởng vào người thầy thuốc.

Xây dựng các hoạt động thư giãn cho người bệnh như tạo “tủ sách y tế”, tạo môi trường thư giãn ngoài phòng bệnh.

Tạo điều kiện giúp người bệnh tiếp cận thông tin y tế như làm các video về kỹ thuật mới, tờ rơi...

Tham gia các khóa học nâng cao kỹ năng giao tiếp.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

- [1]. Bệnh viện Đa khoa Ba Tri (2013), *Nghiên cứu về khảo sát tâm lý bệnh nhân trước phẫu thuật tại khoa Ngoại tổng hợp*, Báo cáo Hội nghị khoa học Bệnh viện đa khoa Ba Tri 2013.
- [2]. Bộ môn Quản lý điều dưỡng (2004), *Tâm lý của người bệnh*. Nhà xuất bản y học Hà Nội, tr.257-260.
- [3]. Bùi Thi Thu và cộng sự (2015), *Khảo sát tâm lý bệnh nhân trước phẫu thuật chương trình và phẫu thuật cấp cứu trĩ hoãn tại bệnh viện ĐKKV Định Quán 2015*, Báo cáo Hội nghị khoa học Bệnh viện đa khoa khu vực Đình Quán 2015.
- [4]. Phan Thị Hồ Hải (1985), *Chuẩn bị người bệnh trước mổ*. Bài giảng bệnh học ngoại khoa tập 1. Đại học Y Dược TP HCM. Nhà xuất bản Y học tr.9 - 11.
- [5]. Phạm Thị Minh (1994), *Chuẩn bị tiền phẫu trong chăm sóc ngoại khoa*, Tài liệu thí điểm giảng dạy điều dưỡng trung học. Đề án hỗ trợ hệ thống đào tạo 03 - SIDA, Hà Nội tr.3 - 8.